

Motion till riksdagen 2006/07: MJ372

av Emma Henriksson (kd)

Förutsättningarna för återvinning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till finansiering av insamlingen av privatimporterade glasförpackningar, så att glasåtervinningen kan fortsätta i nuvarande omfattning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att det behövs en definition av hur stora avfallsmängder som ska krävas för att transporten ska vara anmälningspliktig.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att kommunerna bör åläggas att ha en viss täthet på sina insamlingsställen där det är möjligt att lämna uttjänta lysrör.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att kommunerna bör åläggas att tillse att det finns en tillgänglighet till återvinningsstationerna som tillgodoser såväl bilburna som icke bilburna konsumenters behov liksom tillgodoser de behov som följer av mäns och kvinnors olikheter i rörelsemönster.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att ett gemensamt europeiskt system för pantning av returflaskor och returburkar bör införas.

Motivering

Jag stöder miljöpolitikens kretsloppsstrategi och de grundläggande avsikter om avfallshantering i enlighet med avfallshierarkin som bl.a. återfinns i regeringens proposition "Ett samhälle med giftfria och resurssnåla kretslopp" (prop. 2002/03:117). Det är också viktigt att producentansvaret för förpackningar och returpapper kvarstår. Ansvar, som har förenats med betydande frivilliga åtaganden från producenternas sida, har en stor betydelse för utvecklingen mot att alltfler produkter kan återanvändas eller återvinnas. Det är

Fel! Okänt namn på

angeläget att undanröja de oklarheter som i praktiken finns gällande ansvarsfördelningen mellan materialbolagen och kommunerna.

Jag vill också särskilt betona vikten av att goda förutsättningar skapas för hushållen att bidra till resurssnåla kretslopp. Boende i glesbygd och andra som har praktiska svårigheter att sopsortera, däribland äldre, måste ges förbättrade möjligheter att sortera avfallet. Inte minst gäller det om det nya delmålet om 35 % återvinning av matavfall ska kunna uppnås.

Hanteringen av hushållsavfall är i dag inriktad på återanvändning, återvinning, källsortering och kompostering av det organiska avfallet. Arbetet med avfalls- och kretsloppsfrågor är viktigt för att skapa ett långsiktigt hållbart samhälle. EU-medlemskapet innebär att många frågor löses internationellt där ett flertal lagar, förordningar och direktiv styr arbetet. Ansvar vilar också på konsumenten, handeln, industrin och övriga samhällssektorer.

Producentansvaret för materialåtervinning

Jag står bakom principen om producentansvar för förpackningar. För att uppfylla producentansvaret har producenterna i Sverige bildat Förpackningsinsamlingen, som ska ansvara för insamlingen av de återvinningsbara förpackningarna. Resultatet av Förpackningsinsamlingen visar att en glädjande hög andel insamlas av många förpackningsslag. För glasförpackningar uppgick återvinningsgraden år 2004 till 96 %, för wellpapp 86 %, metallförpackningar (exklusive konsumtionsfärdig dryck) 66 %, kartongförpackningar 45 % och plastförpackningar 18 % (Källa: Svenska Renhållningsverksföreningen, RVF).

Producentansvaret förutsätter konsumentens deltagande, och det är därför viktigt att det finns ett förtroende för insamlingssystemet. Att städning sköts på ett riktigt sätt vid återvinningsstationerna är viktigt för den allmänna acceptansen av källsortering. Förpackningsinsamlingen har därför bildat ett särskilt städbolag som ska städa och hålla rent vid återvinningsstationerna.

Ytterligare en förutsättning för konsumenternas deltagande och acceptans för insamlingssystemet är en god tillgänglighet till återvinningsstationerna. Kommunerna som ansvarar för plan- och bygglovsprocesserna har ett stort ansvar för en långsiktig strategi gällande lokaliseringen. I denna strategi är det av vikt att hänsyn tas till såväl bilburna som icke bilburna konsumenters förutsättningar att fullgöra sin del i återvinningen. Även mäns och kvinnors olika rörelsemönster bör här vägas in så att förutsättningarna är könsneutrala och inte ger upphov till ökad transport.

Ett problem i samband med materialåtervinning är att den insamlade materialmängden på grund av privatinförsel blir större än den mängd som producenten satt ut på den svenska marknaden. Detta är framför allt fallet med insamling av glas. Svensk Glasåtervinning har under sommaren 2004 låtit göra en undersökning av återvinningsstationer i Malmö, Vellinge och Trelleborg. Resultatet visar att 56 % av de inlämnade tomglasen var införskaffade utomlands. Man kan då fråga sig hur omfattande ekonomiskt ansvar

producenten ska ta för insamlandet av det privatinförda materialet. För att systemet med materialåtervinning ska uppfattas som legitimt är det angeläget att problematiken med privatinförseln uppmärksammas och att ett rimligt arrangemang kan skapas för det ekonomiska ansvaret.

Enligt lag är kommunerna ansvariga för det privatimporterade glaset enligt sitt renhållningsansvar. Kommunförbundet, RVF och Svensk Glasåtervinning har tagit fram en gemensam överenskommelse som innebär att kommunerna ska ersätta Svensk Glasåtervinning under en treårsperiod samtidigt som en långsiktig lösning söks. Emellertid har endast en bråkdel av kommunerna valt att tillämpa överenskommelsen. Frågan har i dagsläget kört fast.

Hushållens organiska avfall hanteras på olika sätt i olika kommuner. Någon klar slutsats om huruvida den ena metoden skulle vara bättre än den andra ur miljösynpunkt kan ej dras för närvarande. De praktiska problemen för bl.a. äldre och handikappade kan vara avsevärda i de kommuner där sopnedkassen ersatts av avfallskärl i källarutrymmen eller ute på gården. Det behövs därför utveckling av teknik och metoder för att tillvarata det organiska avfallet med ett minimum av olägenhet för enskilda medborgares tillvaro. Enligt Naturvårdsverkets bedömning är biologisk behandling, inklusive källsortering, ofta mer kostsamt och kräver större arbetsinsatser än förbränning. Jag anser, i likhet med Naturvårdsverket, att det är önskvärt att biologisk behandling utnyttjas när det i ett helhetsperspektiv är miljömässigt motiverat. Jag anser att de miljömässiga, samhällsekonomiska och sociala effekterna av att utsortera hushållens organiska avfall för biologisk behandling respektive förbränning bör utredas.

Farligt avfall

Sedan den 1 januari 2002 klassas flera nya avfallsslag som farligt avfall. Till exempel el- och elektronikskrot, impregnerat virke, skrotade kylskåp, skrotbilar, kablar, asbesthaltigt byggavfall. Detta innebär att mängden farligt avfall i Sverige har fördubblats och uppgår nu till mellan 1,6 och 1,8 miljoner ton om året, exklusive gruvavfallet.

Hushållsnära insamling

För att öka mängden farligt avfall som sorteras ut på rätt sätt måste insamlingen underlättas. Ett exempel på farligt avfall som ofta finns i hushållen är batterier. I Sverige används ca 90 miljoner lösa batterier om året. Sedan den 1 januari 1998 gäller en förordning som säger att alla batterier ska samlas in. Syftet med batteriförordningen är att förhindra utsläpp av de giftiga tungmetallerna kadmium, kvicksilver och bly.

Andelen insamlade batterier har ökat de senaste åren. Mängden insamlade kvicksilverbatterier är nu nästan dubbelt så stor (18 ton år 2004) som den

Fel! Okänt namn på

sålda mängden (10,6 ton). För nickel–kadmium-batterier är den insamlade mängden (144 ton) betydligt större än den sålda (87 ton). Försäljningen av nickel–kadmium-batterier är på stark nergång. Insamlingen av blybatterier (33 ton) ligger något under försäljningen (38 ton). Insamlingen av blybatterier har varit konstant de senaste åren medan försäljningen har en sjunkande tendens (Källa: Batteriinsamlingen).

Konsumenterna har goda kunskaper om att batterier inte ska slängas med soporna, men många konsumenter är inte medvetna om i vilka produkter batterierna finns. Det kan också vara långt till närmsta batteriholk, vilket minskar konsumentens benägenhet att slänga sina batterier där.

Avskaffa kommunala monopol

Den möjlighet som kommunerna har att besluta om kommunalt monopol på hanteringen av farligt avfall bör avskaffas. En god kontroll över flöden av farligt avfall kan tillförsäkras även på andra sätt än genom kommunala monopol. Naturvårdsverket har utrett konsekvenserna på avfallsmarknaden vid ett slopande av monopolet. Utredningen (Naturvårdsverkets rapport 5408) visar entydigt att ett slopat monopol sammantaget medför positiva samhällsekonomiska fördelar. Därför är det nu dags att avskaffa detta monopol.

Svenska företag efterfrågar i allt större utsträckning kompletta lösningar för sin avfallshantering, oavsett var i landet man har sin verksamhet förlagd. Dessa möjligheter försvåras för närvarande för de företag som har verksamheter i kommuner som meddelat föreskrifter om utvidgat ansvar för farligt avfall. I många fall fördyrar detta också arbetet med att hitta rationella och nationella systemlösningar för avfallet.

Monopolet på transport av farligt avfall får en del orimliga konsekvenser. Avfallsförordningen är skriven så att folk inte får respekt för den. Varje transport av farligt avfall, inklusive bl.a. transport av enstaka uttjänta lysrör, ska anmälas till tillsynsmyndigheten. Sker inte detta ska en miljöstraffavgift på 10 000 kronor utdömas. Det behövs en definition av hur stora avfallsmängder som ska krävas för att transporten ska vara anmälningspliktig. Att ha rapporteringsskyldighet för transport av ett enstaka lysrör är inte seriöst.

Ett problem är också många kommuners ovilja att ta emot lysrör i miljöstationerna för farligt avfall. Detta har fått till följd att det ligger lysrör på marken vid miljöstationerna, de går sönder och kvicksilvret rinner ut. Kommunerna bör därför åläggas att ha en viss täthet på sina insamlingsställen där det är möjligt att lämna lysrör.

Pantningssystemet för returförpackningar

Systemet för pantning är dels en del av det producentansvar som infördes 1994, dels reglerat i äldre lagstiftning. Bryggerierna och handeln finansierar

Fel! Okänt namn på

returhanteringen och förhandlar om spelregler och ersättningar. Tillsammans med förpackningsindustrin ägs gemensamt AB Svenska Returpack som administrerar systemet.

I april 2005 beslutade regeringen om en ny förordning (2005:220) om förbud mot försäljning av plastflaskor och metallburkar som inte kan lämnas tillbaka mot en pant/premie. Detta välkomnades av Kristdemokraterna.

Jag är av den uppfattningen att ju förr ett gemensamt europeiskt system för pantning av dryckesförpackningar införs desto bättre. Ett gemensamt retur-system har diskuterats inom EU utan att få stöd. Jag anser att Sverige inom EU-samarbetet ska driva på för att få igenom ett gemensamt europeiskt pantningssystem för dryckesförpackningar.

Stockholm den 26 oktober 2006

Emma Henriksson (kd)